

Seguint els passos d'una administració

- Quant puja la factura?
- 6 lliures, 4 sous i 3 diners.

per

Pere Ribas i Serra

Administrador de l'Hospital de Sta. Caterina

En aquest moment, solament la imaginació pot permetre aquest començament de diàleg, que bé podria ser el d'un gironí que tenia la seva muller malalta i passava comptes a l'administració d'un hospital.

Un hospital, potser, com el «Nou de Santa Caterina» que aquest any ha complert 300 anys d'activitat i que dia darrera dia ha anat oferint a Girona i a les seves comarques uns serveis humanitaris com són guarir els malalts.

Però crec que bo serà que ens preguntem tots junts: Com era aquella Administració de l'Hospital Nou de Santa Caterina?

Cal reconèixer que és difícil contestar-ho, però sí que es poden oferir alguns detalls sobre la mateixa, que són de gran estima per a l'Administrador que escriu i que desitja no siguin també per a l'apreciat lector.

L'Administració de l'Hospital de Santa Caterina, ha passat en el seguit dels anys fins avui per unes etapes ben remarcades i els seus documents ens en donen bona prova.

La seva organització ha variat en la història, cosa natural, procurant adaptar-se a les circumstàncies de cada moment.

Consta en el llibre «Speculum 2 - De les rentes del Hospital», que l'any 1649 va tenir lloc una «Concòrdia feta y firmada entre La Ciutat y Capítol de La Seu per a que lo ospital se governe de assí al devant per quatre Administradors».

Els Senyors Administradors no eren persones dedicades a la cura directa de l'Administració de l'Hospital, sinó que resolien els problemes més greus que els eren plantejats pel seu representant a l'Hospital i prenien els acords necessaris per a la bona marxa del Centre. Reunits formaven una junta, que concretament l'any 1791 era anomenada la «Muy Ilustre Junta de Señores Administradores».

A fi de conseguir el bon funcionament, tant de l'Administrador com de tot l'Hospital, van establir varies «Ordinacions», documents que eren com els actuals reglaments de règim interior.

En l'any 1687, establiren les «Ordinacions fetas per la bona curació dels malalts», en les quals senyalen, amb tot detall, les obligacions dels «Srs. Doctors, del Cirugià, del Apotecari» i d'altres que treballaven a l'Hospital. Referent als Srs. Doctors, s'indica, entre altres obligacions, «que los malalts sien visitats dos vegades lo dia».

Les «Ordinacions» de l'any 1706, anomenades «Obligacions y ordinacions de l'Hospital Gl. de Sta. Catharina Martyr de Gerona», son, potser, les més completes que es guarden, i degut a la seva importància, es reproduïx el seu primer full en aquest article.

El Procurador cobrava les pensions de censos, censals i altres rendes.

En les mateixes «Ordinacions» de l'any 1706, es senyala el càrrec principal dins l'Hospital, amb el nom de «Prior y Procurador», fent-lo responsable de tota la marxa, tant de l'Administració com dels serveis hospitalaris.

Com hom pot comprendre, la persona que ocupava l'esmentat càrrec de «Prior y Procurador», havia de tenir la plena confiança dels «Il·lms. Srs. Administradors» i, ens dóna bona prova d'això la llarga llista dels seus drets així com també de les seves obligacions, que són detallats minuciosament en les «Ordinacions».

Tenia, entre altres coses, l'obligació de «Cobrar totes les Pensions de Censals, Censos, Tercos de les Heretats, Delmes, y demes Rendes anuals de dit Hospital», «...despatxar los Cartells dels Captiris fent-los firmar per Lo Señor Vicari General y fer-los anar segurs en totes les Parròquies del Sant Bisbat Com Se és acostumat».

Però aquest «Prior y Procurador», tenia uns límits en el seu actuar i així, podem comprovar que, en el camp econòmic, estava autoritzat, «...en cas de que las cobrances no fossin tan puntuals, bestroure fins unes Cent Sinquant, o doscentes lliures». Quantitat molt respectable en aquells moments, i més, tenint en

compte que ell cobrava a l'any «cent quatre lliures».

Disposava el «Prior y Procurador» de tota una sèrie de personal, tant en el camp tècnic com en el laboral, i així en les «Ordinacions» es nomena el «Sr. Curat» —capellà de l'Hospital—, el «Dr. en Medicina o Metge», el «Cirurgià», el «Fadrí Cirurgià», el «Apotecari», etc. Cada un d'ells amb la seva autonomia d'acció dintre l'Hospital, però respectant sempre les «Ordinacions».

També s'indiquen les obligacions dels «Infermés, Cambrers, Traginer, Pasticer o Forner, de las Dides i de las Prenyades».

El dia 13 de setembre de 1706, fou nomenat «Prior y Procurador» el reverent Pere Puig. En el document consta el següent: «...dits Srs. Administradors per tot lo sobredit prometen donar i pagar al Rent. Pere Puig pre. de Gerona resident Prior y Procurador de dit Hosvital elegit, i anomenat per dits Srs. Administrador amb acte rebut en poder del Dr. Ramón Vila, Notari públic de Gerona als 13 de setembre de 1706, assí pnt. quiscun any de Salari Cent y quatre lliures barceloneses...».

També estava assegurada la seva «porció i sustento de la vida per quiscun dia tant sà com desganat».

Però els Srs. Administradors no anaven massa a l'Hospital, sinó de tant en tant i les coses no debien anar massa bé ja que així ho demostra una «Comanda» —espècie d'Ordre o Decret—, feta «...en lo any de 1736, del modo y forma deu la dispensera distribuir lo Oli en lo discurs del any», en vista de haver-se «...experimentat Se Cometian Grans desordres en lo Consum de dit Oli».

Més endavant i concretament en una junta que van celebrar els Srs. Administradors el dia 23 de març de 1794, «Se hizo un arreglo de Constituciones o Ordenanzas para el Santo Hospital de Sta. Cathalina Màrtir». (Hom pot apreciar que el català és substituït pel castellà).

Aquest «arreglo de Constituciones o Ordenanzas» consta de 28 apartats i en l'apartat primer, s'indica la nova composició de la «Muy Ilustre Junta de Señores Administradores», en el que figuren: «El Il·lmo. Sr. Obispo, en calidad de Presidente, de dos Sres. Canónigos de la Sta. Iglesia Cathedral, de los Caballeros Regidores, i otros dos Caballeros particulares de la Ciudad», indicant-se la forma de nomenar-los.

Com es pot comprovar, els Srs. Administradors ja no eren quatre, sinó sis i el Sr. Bisbe presidia la Junta. Aquesta Junta que formaven, «...tendria la primera autoridad e inspección sobre todos los asuntos de dicho Santo Hospital, así respectivamente a la administración de Rentas, i Limosnas que se recojan como en punto de su régimen i Economía».

S'establí que, cada mes, un Administrador cuidés de l'Hospital en «...nombre de la Junta» i «a este Sr. Administrador deberán acudir el Prior, i demás Dependientes para pedir, exponer, o representar quanto sea menester».

Cal indicar que a la «Muy Ilustre Junta de Administradores» així com també al «Prior», no li van faltar problemes en l'administració de l'Hospital i més en temps difícils, com ho foren, entre altres, els dels setges de Girona de 1808 - 1809.

Es pot comprovar que, en la Junta del dia 30 de juliol de 1808, es fa constar «... falta de géneros medicinales que hai en la Botica», així com «...La escazés de caudales para abastecerla de lo preciso», «falta de camas, gergones, mantas», «Sirviéndose V.S. mandara hacer un Pregón por esta Ciudad, invitando, y, aun preceptuando, a todas y cualesquiera Personas que tubieran esta especie de utensilios sobrantes o poco necesarios los presenten gratuitamente al mismo Prior para tan importante objeto de humanidad y de los defensores de la Patria».

També en la Junta del dia 30 de desembre de 1808, el «Il'tmo. Sr. Administrador del mes, D. Alexandro Andreu... pone en evidencia la falta de ropa de cama con respecto al crecido número de enfermos así Militares como Paisanos que continuamente van entrando y saliendo» de l'Hospital.

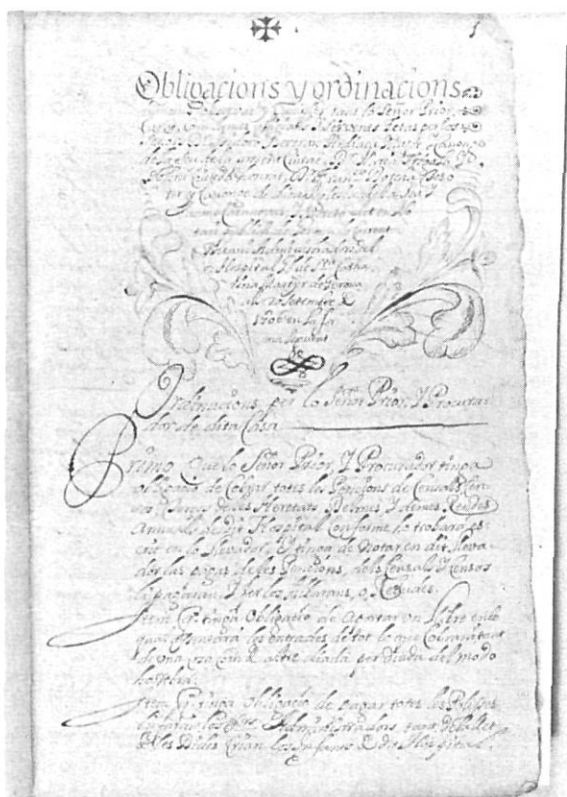
L'any 1850, l'Hospital estava administrat per una Secció de la «Junta Provincial de Beneficencia», presidida per l'«Alcalde Constitucional».

L'any 1885, i degut al traspàs de l'Hospital a la Diputació Provincial, es redactà un «Reglamento para el Régimen y Administración de la Beneficencia Pública Provincial de Gerona», que fou aprovat en la sessió de la Diputació Provincial del dia 7 de gener de 1885, essent president l'Il'tm. Sr. Juan B. Ferrer i Secretari de la Corporació el senyor Enric Roca i Nogués.

S'estableix, a l'esmentat reglament, que hi haurà un Administrador que ho serà de tots els establiments provincials de beneficència. Era un funcionari de la Diputació que ocupava el càrrec guanyat per oposició.

L'any 1932 la Generalitat de Catalunya en fa «l'Hospital de les Comarques Gironines», que és governat per la «Comissaria Delegada del Govern de la Generalitat de Catalunya a Girona» i que l'any 1935 era Comissari Delegat l'Honorable Sr. Jesús Masià. Existia la figura de «l'Administrador dels Establiments d'Assistència Social de la Generalitat de Catalunya a Girona».

I així, arribem al final d'aquest camí, que podríem anomenar «de l'autoritat màxima de l'Administració de l'Hospital», trobant el reglament de l'any 1949, aprovat en el Ple de la Di-

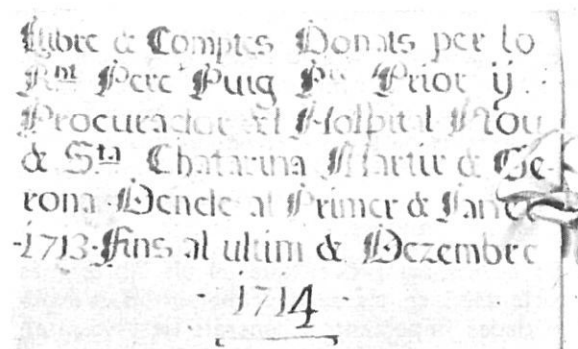

Ordinacions de l'any 1706.

putació Provincial del dia 24 de maig de l'any esmentat, essent President l'Il'tm. Sr. Pere Bretcha i Galí i Secretari de la Corporació el senyor Josep M.ª Garcia de la Rosa, que en aquest moment és vigent i està en estudi la seva reforma.

Però serà bo que també contemplem l'aspecte econòmic de l'Administració de l'Hospital Nou de Santa Caterina.

Des de la inauguració de l'Hospital, el treball de l'Administració ha passat per uns camps d'activitat molt amplis.

Llibre de comptes (segle XVIII)

CAPITULO 3.º

Beneficencia.

ESTABLECIMIENTOS.	Gastos. Rs vn.	Ingresos. Rs vn.	Deficit. Rs. vn.	Sobrante. Rs. vn.
Art. 1.º Hospital de Sta. Catalina V. y M.	149,755 33	62,055 46	87.700 17	»
2.º Casa de Misericordia.	197,424 23	178,603 23	18,521 »	»
3.º Idem de Espositos.	99,102 »	15,000 »	84,102 »	»
4.º Junta provincial de Beneficencia.	26,000 »	»	26,000 »	»
5.º Calamidades públicas.	2,000 »	»	2,000 »	»
Totales.	473,982 22	255,659 5	218,323 17	»

Comparacion.

Gastos.	473,982 22
Ingresos.	255,659 5
Deficit á cubrir con fondos provinciales.	218,323 17

HOSPITAL DE STA. CATALINA VIRGEN Y MARTIR DE GERONA.

Este Establecimiento fue fundado en el punto en que hoy se halla el año 1666 puso la primera piedra del actual edificio el Ilustrísimo Sr. Obispo Ninot: su objeto asistir y curar á los paisanos enfermos pobres; su direccion estaba cometida á los Jurados; en el año 1789 se creó para su direccion una Junta presidida por el Sr. Obispo y compuesta de dos Canónigos, dos Regidores y dos Hacendados de la ciudad, bajo cuya forma habia acreditado la esperiencia el aumento de comodidades y asistencia de los enfermos; en la actualidad rige la ley de beneficencia de 20 de Junio de 1849.

Cal saber que l'Hospital tenia, en un temps, moltes propietats, les quals calia administrar, així com gran quantitat de censos que també era necessari controlar.

Pensem, per uns moments, en les recollides de queviures motivades per els «Captiris», que calia anar a les encontrades de quasi tota la provincia en els seus moments precisos, i que també calia controlar i administrar.

Podem afirmar que, dintre de les comarques de Girona, no n'hi havia cap en què l'Hospital no hi tingués una finca o bé un cens per a administrar. I no cal esmentar les rodalies de Girona, en les quals eren nombrosos els censos així com les propietats.

Era una Administració molt curada, com ho demostren els documents que es coneixen. Abans, la gent no coneixia tant la pressa, i els administratius de l'Hospital tenien una cura extraordinària amb els llibres de l'Administració, on anaven anotant, dia darrera dia, les incidències econòmiques.

Es curiós comprovar que en els llibres més importants, i en els seus primers fulls, s'expliquen dades importants i generals de l'Hospital, com si fos un monòleg interior continuat i que no calia oblidar.

I així tenim que quan l'Hospital de Sta. Caterina va absorbir, en l'any 1817, l'Hospital de Sant Llätzer, de Pedret, s'entregà un full de «Notícies fahents per lo Hospital de Sta. Catharina de Gerona», en el qual s'indiquen dades importants que cal no oblidar, referents a la història de l'Hospital que desapareix. Es poden comprovar fets ocorreguts en els anys 1318, 1379, 1458, i d'altres.

Els llibres de comptabilitat ens fan pensar amb una comptabilitat moderna de costos, aplicada a aquells moments. Cal solament contemplar el «Llibre de la Carn», de l'any 1783, a on hi ha el detall de totes les compres, classificades per «Carn de Moltó, de Bou, d'anyell», etc. El llibre de «La Ropería», classificant la roba amb tot detall, el llibre de «Gastos ordinaris» i el dels «Extraordinaris», el llibre de la «Llet y bayeta», el d'entrada de militars de 1809 i el dels «Paysans» de 1808, així com molts altres.

Els nombrosos malalts que entraven a l'Hospital cada any, portaven molts problemes. Sabem que n'entraven durant l'any més de mil, quantitat que en aquelles dates era molt important si tenim en compte la població de Girona. Concretament, en el resum de fi d'any de

1838, s'indica: «Malalts entrats: 1.061. De estos han mort: 145. Han surtit curats: 844. Quedan existents: 72».

El salari d'un «Cirurgià», com era el cas del Dr. Josep Sorrull en l'any 1726, era una mica més de tres lliures al mes, i el d'un treballador, unes dues lliures al mes.

Les despeses ordinàries de l'Hospital, en el mes de març de 1839, van ser de «21 lliures, 26 sous i 8 diners», i en el mes de gener de 1855, de «344 reales, 26 maravedís». Sens comptar les despeses de personal.

Trobem en el mes de «Mai de 1832», una liquidació del Sr. Tresorer francès, que va entregar 377 duros i altra moneda, que era francesa, i tot junt «ascendia a 24.619 reales de vellón, 31 maravedís que reducidos a libras catalanas sube 2.400 lliures 8 sous».

L'Hospital no podia cobrir les seves despeses, cosa que hom troba natural, ja que és centre benèfic. Podem comprovar en el pressupost de l'any 1851, que es reproduïx en aquest article, que es calcularen com a despeses 149.755,33 «reales de vellón», i com a ingressos 62.055'16. El que porta a un dèficit de 87.700'17 «reales de vellón», que l'Administrador d'aquells moments, procura explicar amb totes les seves bones formes.

Com a conseqüència de que l'Administració de l'Hospital Nou de Sta. Caterina, tal com s'ha indicat, va absorbir en l'any 1817 el de Sant Llàtzer, de Pedret, va prendre la decisió de vendre les sis cases que l'Hospital de Sant Llàtzer ocupava en l'esmentat carrer, que per aquest motiu eren anomenades «las cases de St. Llätzer», pagant-se, en aquells moments, la quantitat de 2.118 lliures i 7 sous.

El dia 4 d'octubre de 1816, ja s'havia cedit la capella de l'Hospital de Sant Llätzer a uns religiosos. Es va subscriure un document amb 8 normes que obligaven als veïns de Pedret a reparar el teulat de l'església, així com les finestres i altres, a fi d'evitar despeses a l'Administració de l'Hospital de Sta. Caterina.

Però l'Hospital desaparegut de Sant Llätzer, encara va portar més maldecaps a l'Administració de l'Hospital de Sta. Caterina, degut a que en les cases a on hi havia hagut l'Hospital, es va convertir en «...un lloc de maldat, escàndols i la ruïna i perdició de moltes ànimes, per recollir-se en elles la gent expel·lida de diferents pobles per la justícia, refugi de lladres i dones perdudes i malavida».

Davant d'aquests fets, l'Administració va haver d'intervenir. Va nomenar el religiós agustí, Josep Baric perquè tingués cura directa de les cases i evitar el que passava.

Amb tot i això, l'Administració va anar conduïnt l'Hospital, en el seu aspecte econòmic, fins als nostres dies. I solament queda fer un reconeixement de la importància que han tingut sempre, en l'Hospital, les activitats administratives a través de la seva llarga existència.

L'Administració ha tingut una lluita continuada, que encara avui dura. No és altra que la de poder cobrir les necessitats econòmiques de l'Hospital.

Caldria, doncs, per acabar, fer una última pregunta: Podrà en algun moment l'Administració de l'Hospital superar aquesta lluita econòmica? Jo crec que és difícil, però, no obstant, cal tenir confiança de aconseguir-ho, ja que aquest pensament dona força a un Administrador, com el que escriu, per a poder lluitar dia darrera dia.